

Przygotowanie pacjenta do pobrania jednorazowej, porannej próbki moczu:

I. Na badanie ogólne,

II. Przygotowanie noworodka lub małego dziecka do pobrania jednorazowej porannej próbki moczu na badanie ogólne,

III. Pobieranie moczu do badań mikrobiologicznych,

IV. Instrukcja pobierania moczu u dzieci i noworodków do badań mikrobiologicznych,

V. Zasady pobierania moczu na podłoże transportowo wzrostowe.

I. Na badanie ogólne

Przed pobraniem moczu zalecane jest:

- stosowanie umiarkowanej, zwyczajowej diety oraz przyjmowanie fizjologicznej (normalnej) ilości płynów,
- unikanie nadmiernego wysiłku fizycznego, który może spowodować pojawienie się w moczu lub zwiększenie stężenia białka i ciał ketonowych
- powstrzymywanie od stosunków płciowych w dobie poprzedzającej badanie
- dokładne umycie okolicy ujścia cewki moczowej ciepłą wodą bez środków myjących i dezynfekujących,
- unikanie badania w okresie od 2 dni poprzedzających menstruację (krwawienie miesięczne) do 2 dni po jej zakończeniu, ze względu na dużą ilość krwinek czerwonych i nabłonków uniemożliwiających uzyskanie wiarygodnych wyników badania.

Pobieranie porannej próbki moczu

- mocz do analizy pobiera się do czystego pojemnika jednorazowego (do nabycia w aptece lub w laboratorium), bezpośrednio po spoczynku nocnym (pierwsza poranna porcja moczu) ze środkowego strumienia,
- pojemnik opisuje się imieniem i nazwiskiem oraz datą urodzenia.

Pobieranie przygodnej próbki moczu na badanie ogólne

- próbkę moczu pobiera się samodzielnie, bez wcześniejszego przygotowania, w dowolnym czasie i objętości. Aktywność fizyczna oraz nadmierna podaż płynów wpływają na skład moczu, dlatego wykonywanie badania ogólnego w próbce przygodnej zlecane jest jedynie w sytuacjach nagłych.
- mocz do analizy pobiera się do czystego pojemnika jednorazowego (do nabycia w aptece lub w laboratorium) ze środkowego strumienia,
- pojemnik opisuje się imieniem i nazwiskiem oraz datą urodzenia.

Uwaga ! Należy pamiętać, że jeśli to tylko możliwe badanie powinno być wykonywane w porannej próbce moczu.

II. Przygotowanie noworodka lub małego dziecka do pobrania jednorazowej porannej próbki moczu na badanie ogólne

- osoba przygotowująca się do pobrania próbki moczu od noworodka lub małego dziecka powinna zaopatrzyć się w jednorazowe woreczki do zbierania moczu (apteka),
- po uprzednim umyciu i wysuszeniu okolic krocza dziecka należy przykleić woreczek do skóry,
- po uzyskaniu odpowiedniej ilości moczu woreczek jak najszybciej odkleić,
- mocz w woreczku dostarczyć do laboratorium.

Transport moczu: Próbkę moczu dostarczyć jak najszybciej do laboratorium. Zaleca się, aby transport moczu w temperaturze pokojowej trwał krócej niż 2 godziny. W przypadku utrzymania próbki w temperaturze 2-8 °C czas transportu może wydłużyć się do 4 godzin.

Przygotowanie i pobranie dobowej zbiórki moczu

Przed przystąpieniem do dobowej zbiórki moczu:

- przygotować czysty, 2-3 litrowy pojemnik
- w laboratorium uzyskać informację o ewentualnej konieczności dodania do pojemnika na zbierany mocz odpowiedniego stabilizatora i w razie konieczności zaopatrzyć się w taki stabilizator.
- w dniu rozpoczęcia zbiórki dobowej pierwszą poranną porcję moczu należy oddać do muszli klozetowej.

Przeprowadzanie dobowej zbiórki moczu

- zbiórkę przeprowadza się w okresie 24 godzin (12 godzin w przypadku klirensu kreatyniny),
- każdą kolejną porcję oddanego moczu należy w całości przenosić do pojemnika przeznaczonego na zbiórkę. Zanotować godzinę rozpoczęcia zbiórki,
- pojemnik ze zbieranym moczem przechowywać w lodówce,
- zbiórkę prowadzić do następnego dnia,
- następnego dnia rano zakończyć zbiórkę o godzinie, o której ją rozpoczęto dnia poprzedniego, tj. po 24 godzinach (np. o godz. 7:00, o ile poprzedniego dnia rozpoczęto o 7:00),
- po zakończeniu zbiórki zawartość pojemnika dokładnie wymieszać, zmierzyć objętość moczu, a następnie odlać próbkę (około 50-100 ml) do jednorazowego pojemnika i dostarczyć do laboratorium,
- na kartce dołączonej do próbki należy koniecznie podać:
  - dokładny czas rozpoczęcia i zakończenia zbiórki
  - całkowitą objętość zebranego moczu
  - ciężar ciała
  - wzrost

Uwaga ! Jeśli z jakiegś przyczyny w okresie 24 godzin pominięto w zbiórce nawet pojedynczą porcję moczu, zbiórkę należy przeprowadzić ponownie w innym dniu.

III. Pobieranie moczu do badań mikrobiologicznych

Mężczyźni i Kobiety

Mocz do badania mikrobiologicznego należy pobierać rano, a jeśli to niemożliwe, po 4 godzinach od ostatniego oddania. Tylko w uzasadnionych przypadkach dopuszczalne jest pobieranie moczu niezależnie od pory dnia. Informację taką należy przekazać pracownikowi Punktu Pobrań. Materiał należy pobierać przed włączeniem antybiotykoterapii. W przypadku przebiegającej terapii lekami o działaniu przeciwdrobnoustrojowym należy poinformować o rodzaju leku i okresie przyjmowania.

Mocz pobierać przestrzegając poniższych zasad:

1. Zaopatrzyć się w jednorazowy, jałowy pojemnik (dostępny w aptekach).
2. Umyć ręce bieżącą wodą z mydłem i osuszyć jednorazowym ręcznikiem.
3. Dokładnie umyć okolice krocza i cewki moczowej bieżącą wodą z mydłem, osuszyć jednorazowym ręcznikiem:
  - **Mężczyźni:** Po odciągnięciu napletka, dokładnie umyć okolice cewki moczowej, splukać i osuszyć jednorazowym ręcznikiem.
  - **Kobiety:** Dokładnie umyć okolice krocza, jedną ręką rozchylić wargi sromowe odsłaniając ujście cewki moczowej, umyć okolice cewki, splukać i osuszyć jednorazowym ręcznikiem.

Uwaga: Zachować kierunek mycia i osuszania: od ujścia cewki w kierunku odbytu.

4. Przed samym pobraniem otworzyć jałowy pojemnik.
5. Pobrać mocz z tzw. środkowego strumienia. Pierwszą partię moczu oddać do toalety, drugą partię moczu, nie przerywając strumienia oddać bezpośrednio do pojemnika, maksymalnie do 1/3 jego wysokości.
6. Dla uniknięcia przypadkowego zanieczyszczenia bakteriami nie dotykać brzegiem pojemnika okolic narządów płciowych, a dodatkowo, palcami wewnętrznej powierzchni jałowego pojemnika.
7. Pojemnik natychmiast zamknąć, zabezpieczyć przed uszkodzeniem, opisać imieniem i nazwiskiem.
8. Natychmiast po pobraniu pojemnik z moczem dostarczyć do punktu pobrań materiału lub bezpośrednio do laboratorium.
9. Mocz do chwili transportu przechowywać w temperaturze chłodziarki (4-8 °C), maksymalnie do 4 godzin.

Uwaga: mocz do badania ogólnego i na posiew dostarczać w dwóch oddzielnych pojemnikach: niejałowym i jałowym.

IV. Instrukcja pobierania moczu u dzieci i noworodków do badań mikrobiologicznych:

1. Mocz do badania pobierać do jałowego pojemnika według zasad podanych dla mężczyzn i kobiet.
2. Jedynie w wyjątkowych sytuacjach mocz pobierać do jałowego woreczka przyklejanego do skóry krocza.
3. Woreczek zakładać rano po wykonaniu zabiegów higienicznych tuż przed oddaniem moczu przez dziecko wg podanych zasad.
4. Woreczek odklejać zaraz po oddaniu moczu, zabezpieczyć przed wylaniem, umieścić w jałowym pojemniku. – **NIE PRZELEWAĆ MOCZU.**
5. Natychmiast po pobraniu, mocz dostarczyć do punktu pobrań materiału lub bezpośrednio dla laboratorium.
6. Mocz do chwili transportu przechowywać w temperaturze chłodziarki (4-8 °C).

Uwaga: Taki sposób pobrania sprzyja zanieczyszczeniu moczu florą jelitową, stąd dla uzyskania wiarygodnego wyniku oznaczenia wykonywać w próbkach z co najmniej dwóch oddzielnych pobrań. W przypadku wzrostu flory różnorodnej (dwóch lub więcej drobnoustrojów) wynik jest niewiarygodny.

Niedopuszczalne jest przelewanie moczu z nocnika.

V. Zasady pobierania moczu na podłoże transportowo wzrostowe:

1. Przygotowanie pacjenta według instrukcji pobierania moczu do badań mikrobiologicznych – patrz *Instrukcja mężczyźni i kobiety*.
2. Mocz pobierać do jałowego pojemnika (środkowy strumień).
Posiew moczu:
3. Dokonać oceny podłoża transportowego sprawdzając, czy nie jest wyschnięte, przerośnięte i znajduje się w okresie przydatności do użycia.
4. Odkręcić nakrętkę z płytką i ostrożnie wyjąć z pojemnika nie dotykając płytki ani wnętrza pojemnika.
5. Płytkę zanurzyć w moczu na 4-5 sekund tak, aby obie powierzchnie agaru zostały całkowicie pokryte.
6. W przypadku małej ilości moczu, po wymieszaniu połączyć moczem obie płytki.
7. Płytkę umieścić w pojemniku i szczelnie zamknąć.
8. Na etykiecie napisać imię i nazwisko pacjenta, datę i godzinę pobrania.
9. Podłoże z naniesionym materiałem transportować do Pracowni Mikrobiologii w temperaturze pokojowej (nie schładzać i nie wstawiać do ciepłarki). Okres transportu nie może przekraczać 24 godzin od posiania materiału.

Przechowywanie podłoża:

- podłoże w szczelnie zakręconych pojemnikach przechowywać w temperaturze pokojowej,
- nie odkręcać, nie dotykać palcami powierzchni płytek ani wnętrza pojemnika,
- nie używać podłoża po terminie ważności,
- podłoże przerośnięte lub wyschnięte usuwać.

Mocz- Badanie bakteriologiczne

Kobiety

Mocz do badań bakteriologicznych należy pobrać rano, przestrzegając poniższych zasad:

- Zaopatrzyć się w jałowy pojemnik.
- Umyć ręce bieżącą wodą z mydłem i wysuszyć jednorazowym ręcznikiem.
- Nie dotykać wewnętrznych ścianek pojemnika i przykrywk.
- Przykrywkę odłożyć wewnętrzną stroną do góry, a pojemnik chwytać za zewnętrzne ścianki.
- Jedną ręką rozchylić wargi sromowe większe odsłaniając ujście cewki moczowej.
- Przetrzeć okolice cewki moczowej jałowym gazikiem lub papierowym ręcznikiem.
- Pierwszą partię moczu oddać do toalety.
- Drugą część oddawanego moczu nie przerywając strumienia oddać bezpośrednio do pojemnika, do 1/3 jego wysokości.
- Natychmiast po napełnieniu pojemnika należy go zamknąć i w możliwie najkrótszym czasie dostarczyć do laboratorium – do chwili transportu przechowywać w lodówce.

Mężczyźni

Mocz do badań bakteriologicznych należy pobrać rano przestrzegając poniższych zasad:

- Zaopatrzyć się w jałowy pojemnik.
- Umyć ręce bieżącą wodą z mydłem i wysuszyć jednorazowym ręcznikiem.
- Nie dotykać wewnętrznych ścianek pojemnika i przykrywki.
- Przykrywkę odłożyć wewnętrzną stroną do góry, a pojemnik chwycić za zewnętrzne ścianki.
- Zsunąć napletek odsłaniając ujście cewki moczowej.
- Przetrzeć okolice cewki moczowej jałowym gazikiem lub papierowym ręcznikiem.
- Pierwszą partię moczu oddać do toalety.
- Drugą część oddawanego moczu nie przerywając strumienia oddać bezpośrednio do pojemnika, do 1/3 jego wysokości.
- Natychmiast po napełnieniu pojemnika należy go zamknąć i w możliwie najkrótszym czasie dostarczyć do laboratorium – do chwili